

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА

Орган Українського Національно-Демократичного Об'єднання.

Ціна 20 гр. | Адреса редакції й адміністрації: ЛУЦЬК на Волині, Алеї Б. Хороброго, 18.

Передплата: в краю: на 1 місяць 1 зол., на чвертьріччя 3 зол., на пів року 5 зол. 50 гр., рік 10 зол.; за границею: на рік 2 америк. долари або їх вартість в вишій валюті. Рукописів не звертається. — Оголошення після умови Непідписаних дописів не приймається.

Де громадянство?

Читаючи часописи, все натикаємось на одні і ті самі слова: інтелігенти, селяне; селяне, інтелігенти.

А де ж та громада, про яку народ сказав: що вона є „великий чоловік“? Де ж громадянство?

Все рідше та рідше вживається це слово. А значить — все більше розпоршується громадянство, все сильніше затирається в житті демократизм.

Хто ж і що їх заступає? Гуртки й окремі особи; демагогія й отаманія.

Гуртки для більшої „поваги“ названо „класами“. Ці „класи“ штучно вбивають того „великого чоловіка“ — громаду, а демагоги нищать громадян і громадянство.

Хто зараз силкується захопити в свої руки все наше життя на Волині? Як раз оці ніби-то „класові“ гуртки (комуністи, селяроби, радикали) і поодинокі отамани.

Отаманія, яка колись звалася в нас „межисобицями“, спричинила страшні шкоди українському народові протягом усієї історії; вона загубила князівство київське і волинсько-галицьке, боротьбу козацтва й останню визвольну боротьбу за українську державність; вона знищила наші заможні хліборобські і торговельні класи; вона нищила нашу культуру в часи „мирного“ життя; вона зараз руйнує нашу будівничу національно-культурну й господарську роботу.

Вона — отаманія.

Вона — не селяробицтво, радикальщина, „одиноковство“, персональне крутіство й навіть та безпартійщина, що є одним з видів отаманії.

Не треба навіть дуже уважно вдивлятися в життя, щоб зауважити цих „отаманів“ довкола. Вони є ворогами не тільки громадянства, але й самого цього слова. Вони мають сміливість кидати: „Громадянства нема. Є лише — несвідомий розрізнений елемент, який треба використовувати, щоб керувати життям, себ-то збирати ці

елементи, щоб бути обраним на голову або одержати „абсолюторію“.

І в деякій мірі наша інтелігенція на це заслужила, бо згоджується відігравати лише роль статистів апарата для піднімання рук та містка, по якому доходять до „карєри“ окремі отамани. І чи не пригадують собі наші волинські громадяне, скільки раз вони відігравали подібну роль, скільки ще раз за це їм казали в вічі, що громадянства нема?

Не вважаючи на все це, наші інтелігенти ще й досі дозволяють себе використовувати для чужих забаганок чи славолюб'я.

Цей факт, з другого боку, є доказом, що наші диктатори мають де-яку рацію що-до погляду на наше громадянство. Інтелігенція ще не перетворилася в діяльну громаду й не виробила в собі того, чим свідомий член громади відрізняється від звичайного одинця — інтелігента.

Але ця правда не дає підстав для того, щоб наші „диктатори“ цілковито негузали та усовували одиниці від громадської праці.

Як раз навпаки: громадянин вироблюється в громадській праці, як ремісник у майстерні.

Зачити, не усовувати треба інтелігентів від праці у громаді, а навпаки, притягати до праці в різних громадських інституціях та організаціях як найширші верстви інтелігенції. Вироблені громадські діячі не повинні брати на себе всієї праці в усіх установах, а перекладати на тих, що зараз не працюють і через те не мають можливості виробитися на дійсно добрих членів громади.

Лише при таких умовах школення в варшатах громадської праці якнайширших верств інтелігенції ми створимо справжнє громадянство й усунемо можливість зв'язання в нас отаманів і загумених „диктаторів“.

Проти інтервенції

Голос і пересторога на адресу української еміграції.

Під таким наголовком умістив статтю в „Ділі“ (ч. 191) укр. професор С. Шелухин, б. міністр юстиції і дожиттєвий генеральний суддя УНР. Не висловлюючись тим часом засадничо з приводу цієї статті, передаємо лише зміст головніших її точок, які безумовно викличуть голосний відгук у пресі.

Точок цих дві: 1) правомочність теперішніх еміграційних „урядів“ і 2) шкідливість для України всякої інтервенції, себ-то збройого втручання в діла України чужих держав.

Бережися, молоде!

2 вересня комуністи мають святкувати „свято“ комсомольців (комуністичної молоді).

Цікаво, що як раз у ці дні селяробицькі ватожки й часописи аж потіють, так закликають до організації сільської молоді. Очевидно, що селяробиці мають на меті втягнути нашу молодь у комсомольське свято.

Наша національно-свідома молодь повинна остерігти своїх несвідомих приятелів і приятельок, вияснюючи їм усю небезпеку й ганьбу, які на них чекають за зламання укр. національного фронту. Для добра українського народу молодь повинна гуртуватися тільки в свої рідні національні гуртки.

Що діється в світі

Боротьба „сухих і мокрих“.

В Америці наближається час виборів Президента, якого обирають плебісцитом (всенароднім голосуванням). Виборча боротьба безумовно пройде під знаком боротьби між „сухими“ (що стоять за прогібіцію, себ-то заборону продавати горілку) й „мокрих“ (що хочуть пити).

Відомий мільонер, фабрикант автомобілів Форд, заявив представникам часописів, що він є прихильником прогібіції і буде підтримувати кандидатуру „сухого“ Гувера на президента Сполучених Штатів.

На думку Форда, знесення прогібіції було б великим нещастям, Форд мусив би замкнути всі свої фабрики, коли б було дозволено пити горілку.

Японія проти комуністів.

В Токіо оголошено цесарський декрет про боротьбу з червоною небезпекою в Японії. Всіх революціонерів і членів організацій, що мають своєю метою державний переворот, будуть карати смертю. Японська поліція одержала широкі уповноваження до боротьби з комунізмом.

Польща й Литва.

Як відомо, що на тогорічний сесії Ліги Націй „наказано“ було Литві, помиритися з Польщею й розпочати переговори. Але Вальдемарас відтягнув це „мирення“ до цього часу. Тепер Польща запропонувала

розпочати переговори в Женеві, де збирається Ліга Націй. Литва заявила, що мовляв, незручно перешкоджати Лізі й відмовилася, запропонувавши натомість вести переговори в Кенігсберзі (в Німеччині). Литовці дуже тішаться цєю грою Вальдемараса й надіються, що Ліга Націй буде по їхньому боці.

Большевицький бешкет у Латвії.

22 вересня в Ризі стався деякий заколот, організований, як твердять, комуністами з метою загального страйку. Дійшло до сутички з поліцією, особливо біля фабрики Чечинчера. Ранено кількох поліціантів. В де-яких пунктах міста були вивішені червоні прапори. Страйк не вдався. Кількасот осіб було арештовано; де-яких чужинців негайно було вислано за межі Латвії.

Сесія Ліги Націй. 30 серпня в Женеві розпочалася сесія Ліги Націй. На порядку денному 35 чергових питань. В числі цих питань — питання про польсько-литовський конфлікт. Англійська преса, з певних міркувань, каже Латвію, що вся відповідальність за зволікання переговорів з Польщею падає на литовський уряд.

Албанія — королівством.

Албанські установчі збори проголосили голову уряду Ахмед-Зогу королем Албанії.

Велика Україна

Селяне вбивають комуністів. З Харкова повідомляють, що в селі Іванівка на радянській Волині (біля Житомира) селяне вбили селяроби (кореспондента газети „Радянська Волинь“), а також його батька. Хату вбитих спалили. В Краматорському районі на Кубані селяне порубали сокірою комуністичного діяча Міромкіна.

Робітнича межисобиця. З Харкова повідомляють, що на одній з фабрик у Луганську робітники не хотіли допустити до праці двох жидів і одного китайця. Юрба робітників накинулася на них з ви-

гуками, що не дасть робити зайдом з Москви, бо й місцеві робітники не мають чого їсти, і всіх трьох убили.

Селяне хліба не дають. „Хлібозаготівка“ на Україні не вдалася. Селяне, не бажаючи дати хліба комуністам, поховали його. „Заготовлено“ всього 14 відсотків місячної норми.

Засівна площа зменшується. „Комуніст“ (ч. 164) подає, що в цьому році засівна площа жита на Україні зменшилася проти 1927 р. на 35 відс. і пшениці на 30 відс.

Розпусна Варшава

„Жечлосполіта“ (ч. 241) в статті „Чому гинуть в Варшаві молоді дівчата?“ малює страшну картину тої розпусти й торгу дівчатами, які панують у Варшаві.

Газета каже, що під цей час у Варшаві є біля 10 тисяч легальних розпусниць і біля 30 тисяч нелегальних, які торгують своїм тілом. І закликає зачинити тисячі існуючих легально домів розпусти, через які ведеться продаж молодих дівчат у доми розпусти пиденної Америки.

„Адже знаємо, — каже газета, —

що в південній Америці слово рофасса (полька) є рівно-значним з „розпусниця“.

Треба зазначити, що варшавські гандлярі дівчатами залізають й на наші землі та зманюють дівчат до виїзду в Америку ніби то на службу, сбійючи їм золоті гори, а в дійсності продаючи їх у доми розпусти, де вони й гинуть.

Бережіться, дівчата, цих „варшавських“ та інших панків, що намовляють вас їхати з ними на таку службу.

Українська Господарська Академія в Падебрадах не зкрита.

Недавно в нашому часописі була повторена за російською пресою чутка, ніби то з цього року буде припинено прийом студентів на 1-й курс Господарської Академії в

Падебрадах. З певних джерел довідуємось тепер, що ця вістка була провокацією наших ворогів. Академія в Падебрадах буде існувати і в наступаючому академ. році, про що невдовзі буде оновіщено офіційно.

Церковне життя

II сесія Митрополитальної Ради

22-24 серпня у Варшаві відбулася друга сесія Митрополитальної Ради, в якій взяли участь представники українського громадянства—члени церковного комітету, згідно з ухвалою цього комітету з дня 19 серпня ц. р. (Див. „Укр. Гром.“ ч. 34).

Члени попередньої Укр. Парламентарної Репрезентації і українська преса в свій час домагалися, щоб митропол. рада була виборна й щоб кожна національна група віруючих була представлена пропорційно до її кількості. Не зважаючи на це домагання, митрополитальну раду складено з осіб по призначенню церковної влади, в більшості ворожих до всього українського. В наслідок переговорів представників українського населення з митрополитом Діонісієм 1 липня ц. р., до митр. ради запрошено 7 українців: посла Хруцького, п. М. Черкавського, посла Власовського, Рочняка, Артемюка, Соловійа д-ра. Річинського. Однак д-ра Річинського не запрошено, ніби-то для того, щоб не вводити славянства Камаревича; натомість церк. влада без відома українців покликala посла з однієї п. Вогуславського, а також від православних Галичини арх. Пантелеймона й ренегата Бендасюка, ворога українства. З огляду на виїзд п. Рочняка за кордон на його місце запрошено б. посла О. Любарського. Вже під час засідання на домагання росіян до митр. ради введено Камаревича, а одночасно й д-ра Річинського. Д-р Річинський і п. С. Любарський встигли прибути до Варшави лише на третій день сесії. Засідання відбувалися в помешканні інтерната студентів—теологів.

Першого дня, після молебна й привітання на місце вмерлого секретаря ради прот. Туркевича, обрано свящ. Дюкова, а помішником п. Артемюка і св. Ковша (білорусин). Митроп. Діонісій оголосив листування церк. влади з урядом у справі собора й „Статута“, зазначивши, що митр. рада має бути як би передсоборною радою. На вечірньому засіданні виникли з цього приводу дебати, в яких брав участь від українців посол Хруцький.

Другого дня, після доклада Ніколаєва про правне положення правосл. церкви та її майно, виникли оживлені дебати, в яких з боку українців брали участь п.

Хруцький і п. Соловій. На вечірньому засіданні обмірковувалося головне питання—про підготовчу працю до собору. Митрополит запропонував обрати кілька комісій. Росіяне, натомість, бачучи, що їм бракує поважних сил, домагалися одної комісії, а українці—трьох. Врешті українці згодилися на одну комісію при умові, що ввійде до неї по двох представників від кожної національності. З огляду на те, що українці з однимозначними білорусами мали б більшість, росіяне домагалися введення одного манаха й від Галичини русофіла Бендасюка. Виникла гаряча суперечка. П.п. Хруцький і Черкавський заявили, що український народ є один, що українці з москвофілом Бендасюком працювати не будуть, а вразі його введення в комісію участі не візьмуть. Росіяне змушені були відступити. Під час дебатів члени ради, переконалися, що Мелєвського, Комаревича й Серебренникова цікавить не церковна справа, а політична авантюра. Від українсько-білоруської групи до комісії ввійшли: прот. Грушко—член (укр.), свящ. заст. Зах—(чех), свящ. Ковш—член (білор.) і митроф. протоєрей Пашевський—заст. (українець). Від світських: посол Власовський—член, пос. Хруцький—заст., Р. Островський (білор.)—член і Чатирко (білор.)—заст. Головою комісії митроп. призначив арх. Олексія. Засідання комісії будуть відбуватися в Варшаві.

На засіданні третього дня було ухвалено, що собор розпочнеться 4 дня до Різдва Христового 1929 р. в Почаївській лаврі. З питань практ.-церковного характеру обмірковувалися такі: про напад осадників на церкву в Вишгороді, захоплення церковних будинків і т. д., про теологічну студію при Варш. уні. версієтті, якій брак професорів, а влада поусувала від катедр навіть самого митрополита й арх. Олексія, про відкриття приватних церк.-богославських шкіл, перекладову комісію й православ'є в Галичині. По останньому питанню виникли гарячі суперечки, при чому українці висловилися рішуче проти того, що під виїздом православ'я в Галичині сіється вороже москвофільство й ненависть до всього рідного.

У Митрополита Діонісій.
По закінченні сесії митроп. ради, того самого дня ввечері, українці, в числі 9 осіб, були на аудієнції у митрополита Діонісія й мали з ним дуже гарячу розмову в справі невиконання точок порозуміння

з дня 1 липня ц. р.

„Російська свистоплясна“.

Росіяне розперезалися в нашій церкві вже вище міри. З приводу призначення архієп. Олексія головою передсоборної комісії „За Свободу“ оповідає, що делегація від росіян ходила до митрополита з домаганням призначити арх. Олександр, погрожуючи, що в противному випадку покличуть комісію. Терор не вдався і митрополит призначив арх. Олексія. Але цей терор продовжує „За Свободу“, яка оголошує, що росіяне такі рішення комісію покинути, а крім цього скликати на Волині церковний зїзд та поїхати зі скаргою аж до Женеви. Ці політичні дебати росіян у церкві та їхні русифікаційні змагання врешті повинні підняти все наше українське православне селянство на оборону рідної мови в церкві.

Треба врешті покласти край цій московській „свистоплясці“ в нашій церкві.

Вимоги уряду що-до числа парафій на Волині.

Як повідомляють нас з митрополитических кіл, Міністерство ісповідань вимагає закриття на Волині 192 православ. парафій. Натомість Митрополит погоджується на закриття лише 43 парафій і то лише так, щоби в них були „приватні“ священники, себ-то такі, що не мають права вести актів і збереглася при парафіях земля. Ця уступка з боку Митрополита мала би бути достатньою.

Статут Луцького Брацтва.

Статут Луцького Брацтва таки не може дочекатися затвердження Члени ради Брацтва, які 26 м. серпня відвідали міністерство освіти, довідались, що статут лежить в Луцькому воявідстві, яке має дати ще одну свою опінію. Довідались і про те, що уряд уважає як церковне, так і брацьке майно державним. Надії на „регіональний усяїх“ р звіялися як дим.

Дирекція Луцької Української мішаної з правами прилюдности гімназії

подає до відома, що вступні іспити до всіх клас гімназії (від I до VIII) відбудуться 3, 4 і 5 вересня ц. р.

До прохання про допущення до іспитів треба приложити метрику про народження й шкільне свідоцтво

Дирекція гімназії

що пишуть.

„Пошесть безпартійности“.

Під таким наголовком „Свобода“ пише:

Безпартійність великої частини нашого громадянства є доказом нашої відсталості, нашого невироблення і нашого невміння боротися за наші політичні права. Безпартійність є причиною того, що частина нашого народу голосувала під час соймових виборів на польські листи, що до громадських (гминих) рад навіть у чисто українських громадах (гмінах) повибірано радними поляків і т. д.

Тому кожний український націоналіст повинен негайно вписатися до Українського Національно-Демократичного Об'єднання.

А Манувка все фальшує.

Макувка не може не фальшувати. Як не про своїх, то про нас. Вичитав він в „Укр. Громаді“ відозву митрополита про українську мову в церкві, взяв один уступ, в якому натикається на те, що влада не противиться українізації, і пише: „Повищі слова в ніякому разі не можна уважати за особистий погляд митрополита“.

А за чий же? Ундо. Митрополит щось видав за своїм підписом, а вийшло УНДО. Ми не сумніємось, що коли б відозва попала в його руки, то він би її переробив, але ми до підроблення чужих відозв не при звичаєні.

Цікаві річі.

Чудернацькі газети. Ми не бачимо інших газет, як тільки друковані в папері. Але були й інші. У Франції колись виходила газета на полотні й друкувалася такою фарбою, що її легко можна було змити, та зробити з неї рушника. Ця газета не повелася і видавець збанкрутував. Під цей час в Америці, власник одної кавярні видає газету на цукровій пластці, на якій відомості пишуться чokolадою. Натурально ця газету найбільше люблять діти. Є ще двака, які видають такі газети: „Собака газета“ (в Нью-Йорку), „Відомості приятелів комах“, „Газета, що обслуговує тих, які хриплять у сні“, „Газета ворогів роду людського“, „Герольд гладких людей“ і ин.

Нова зброя боротьби.

Якийсь американаець винайшов газ, що змушує людину кілька годин плакати. Кажуть, що цей газ у майбутній війні буде відогравати велику роль. Крім цього, вже збудовано пістолет для цього газу завбільшки „вічного“ пера. Натиснув—і з нього виривається новий газ, який на кілька годин робить людину нездібною до оборони. Тим часом пістолет „стріляє“ всього на пару сажнів.

Сельробівське болото

Перший Сель-Роб повстав з неприродної спілки галицьких москвофілів з „Воли Народ“ і волинських українців—ніби соціалістів, що вже самі в собі творили спілку („Селянський Союз“). Неприродність сельробівської спілки була аж надто очевидна. Її всі бачили й звертали на це увагу; не добачали цього тільки селянські союзники, які взяли в оборону своїх спільників—москвофілів і так за них розпиналися, що аж сором брав за українців з Сель-Союза.

Дальші події показали ясно, що москвофільський табір „Воли Народ“ уявляв собою групу з певною москвофільською лінією, зложеною з однорідного москвофільського елемента, саму в собі судільну. Натомість „Сель-Союз“—це був зліпок ріжного покоро осіб, що впряглися до Сель-Союза, як журавель, рак і щука до казкового воза.

Неприродна спілка нічим не зв'язаних з собою груп у Сель-Робі швидко почала тріщати і врешті довела до повстання аж кількох сельробівських груп.

Хто приглядався ближче розкладові Сель-Роба, той мусів зауважити, що москвофільська група фактично оставалась весь час ненарушеною. Розкладові підпала та група Сель-Робу, що рекрутувалася з селянсько-союзницького зліпку. Вальницький, Заяць, Пелехатий, Хам якими були, такими є вони й сьогодні. Натомість група Макивка, Чучмай, Вазильчук, Козицький уявляють собою сьогодні по своєму числу стількиж груп, бо хоч Чучмай і Козицький належать ще ніби до одної групи, але ідеологічно вони далеко один до одного не подібні, і Козицькому кожної хвили може надійти те вічне тикання йому пальцем у вічі за його церковництво й инше.

Коли москвофіли хвилями були ніби-то поріженні, то сьогодні можна твердити, що все це було нічим иншим, як звичайним маневром, щоби розбити свого нестійкого контрагента і що вдається витягнути з нього для себе й своєї москвофільської ідеології, а решту знищити. З цією метою вони й проголосили, що нема иншого

Сельроба, крім „Село-Роб-Єдність“, себ-то москвофілів.

Чучмаївський правий Сель-Роб, занепокоївся й захвилювався.

Але заледве чи Чучмаєві що небудь допоможуть його розпачливі заходи біля рятування Сель-Робу. Бо Сель-Робу як окремої ідеологічної групи фактично не було. Сель-Роб був тільки хитро обдуманим засобом галицьких москвофілів для поширення своєї москвофільської ідеології. Цей маневр зовсім вдався: „хитрі малороси“ з Сель-Союза, що думали повернути галицьких москвофілів на „путь української істини“, самі ж знищили свій сель-союз і пошорили москвофільство. А коли це виконали, то москвофіли, як ганчірку, відкинули не потрібну вже їм кліку Чучмаїв і Козицьких і повернули на свої старі позиції.

Назва „Сель-Роб Єдність“—це тільки перелицьована давня „Воля Народ“. Не виключене, що її орган „Сель-Роб“ також повернув би до старого й почав би виходити московською мовою, як виходила колись „Воля Народ“. До цього тільки не допускає Москва, яка наказала обдурювати українців їхньою „рід-

ною мовою“.

Так життя мститься на тих спекулянтах, що пішли на всякі лайдацтва, щоби тільки утриматися на поверхні спантеличених бідною і демагогією мас. З Сель-Робу сталося одне болото з якого виразно виглядає зброя московської політики—москвофільська давня „Воля Народ“ і розбите корито волинських політиканів, що впали жертвою свого власного політиканства. Все це починають уже розуміти народні маси. І це спричинилося до того, що ці маси вже стають на національний шлях.

Гр. Гладкий.

БУДЬМО КРИЦЕЮ

Не будьмо каменом крітким,
Бо ворогомолотом своїм,
Бючи у стіни України,
Нас розкромить в дрібні піщини.

А будьмо крицею міцною,
Щоб ворог, нас бючи порою
Жорстоким молотом із плеч,
З нас вакував на себе меч.

В. Островський.

СВ'ЯНЕ І СЕ ІЯНКИ! Один є тільки Український народ, одно є тільки Українське Національно-Демократичне Об'єднання, до якого належать сотні тисяч селян. Спішіть і ви записатись до УНДО

Дописи

Не охрестив з-за укр. сорочки.

(с. Верби на Ковельщині).

На Ковельщині в селі Вербі є церква, котру, здається, кожний Воляняк знає, бо тут є образ святого Миколая Мирлікійського. На літні свята сходилося сюди багато людей з різних місць, а тепер навіть свої прихожане перестають ходити. Причиною є поступовання пан-отця А. В. Осв'яки.

12 серпня ц. р. принесли до Хресту дитину. Кум, молодий парубок, одяг вишиту українську сорочку. П.-о. почав крутити головою та й каже: „Тя не міг вдягти піджака, а отсю сорочку. Коли не вдягнеш чого иншого, то „не буду крестити ребьонка“.

Почалася довга суперечка за отсю сорочку. Нарешті п.-о. кинув кумів і вийшов. Через годину 2 входить в криком: „Ще не скинув, не буду Хрестити, поки не зробиш того, чого я бажаю“. Кум Лисюк Левко заявив: „не скину сорочки, бо вона мені мила, як вся українська нація“.

Далеко було вертатися до Ковельщини по одяг. Ближче було до Ковля. Поїхали туди й охрестили в місті, в церкві Воздвиження Чесного Хреста. Не дай Боже мати такого п.-о. в українській парахві, бо допровадити він до того, що ніхто не піде до церкви.

Підпис: дописувач-патріот

Ф. Вдобик.

Куми: *Лисюк Левко*
Ліпка Марія.

Ксьондз з револьвером.

(с. Дубечин, Ковельського повіту).

(Цей допис був сконфіскований старостом, але окруж. суд конфіскагу з нього зняв).

14.VIII ц. р. в нашому селі мав місце слідуючий випадок. На сіножаті, яка належить до православної парахві, влізли косарі косити траву. Коли це побачив ксьондз католицький, який від року осів в нашому селі і завів так звану „Католицьку східного обряду“, то почав скликати своїх послідовників і разом з ними вибіг на сіножаті і з револьвером у руках зажадав від косарів аби перестали косити. Православні пропонували віддати це питання на вирішення поліції. Коли прийшла з дрючками допомога з православної селі, кинувся він на косарів і змусив їх утікати. Підчас бійки цей ксьондз особисто гонився за одним косарем і стрілив 4 рази. Наслідком бійки 7 православних було тяжко побито.

Присутній.

Культ.-отвітня праця Філії „Просвіти“.

(м. Локачі на Горохівщині).

Завдяки старанню п. Р. пра нашій Філії „Просвіти“ повстала драматична секція, яка дня 22.VII улаштувала виставу. Відіграно було три комедії: „Не поведось“, „Медвідь“ і „Перший голова ревкому“. В той час коли старші і свідомі одиниці нашого містечка чомусь бояться бути членами „Просвіти“ і не хотять своєю працею допомогти розвитку її, — молодші гуртуються і, не дивлячись на те, що цілий день проходить в праці, охоче збираються вечерами, вчать ролі, роблять репетиції, читають газети... Вистава пройшла досить добре. Гарно відіграли свої ролі М. Замкевич, С. Корженевський, Ф. Вернадський, В. Кадтінський, Н. Третевич, Н. Осадчук, З. Лукашевич і М. Лукашевич. Добре співала пані Н. Р. З цими п'єсками Філія задумує відвідати сусідні Філії, як Оздютчі,

Кіселки і Павловичі.

Члех Просвіти.

Українська студія (академія) пластичного мистецтва в Празі.

З 29.VII до 12.VIII в Празі відбулася виставка пластичної вихови. Велетенський „Промисловий палац“ і сусідня будова на „Виставиці“ уявляють море різних малюнків і витворів із різноманітних матеріалів зі всіх кінців Європи, Америки й Азії. Неграмотному в тій справі чоловікові важко сказати що-небудь про кожний павільон зокрема. Але, пробігши поверхово всю виставку, мимохіть задивляється на павільон із тризубом над входом, прибраний дуже скромно, зате з виставкою солідних і оригінальних праць. Поуз з ним розмістились школи чеські з академією мистецтва на чолі й високі школи німецькі; в другій половині палацу бачимо павільони—Авглії, Франції, німецьких держав, Польщі, Сполучених держав Америки, Канади, московських емігрантів (праці зібрані з кількох держав Європи, досить мізерні) і много інших країв і держав Старого й Нового світу. Та око кожного глядача вабить відділ український. Розмістила тут свої твори „Українська студія пластичного мистецтва в Празі“. Репрезентовані дві малярські школи—проф. Мако й проф. Кулець, є кілька праць і скульптурних; вся українська виставка з ділянки студії форм людського тіла. Особливо кидаються в очі малюнки школи проф. Мако. На український кут виставки звернула бачну увагу й преса: два найсолідніші чеські ілюстровані часописи („Nová Praha“ й „Pestry tyden“) у своїх виданнях помістили фотографії окремих його частин. Деякі чеські газети („Venkov“, „Večerní nedelní list“), німецькі („Zeit und Bild“) і ин. помістили рецензії, в яких праці української студії, що до їх мистецтва й техніки ставлять на першій місці. А один американець при оляді виставки висловився, що кожн він бачив тут що інтєресне, так це — праці Української Студії; американці—ж купили, яко зразок, в українській павільоні картину для Нев-Ірку.

Українська студія пластичного мистецтва, заснована 1923 р., має чотири відділи а) рисунок і малярство—проф. Мако, б) малярство—проф. Кулець, в) скульптура—проф. Статівський і г) графіка—проф. Карель, в яких працює тепер вісімдесят студентів ок. Студія, при тяжких емігранських обставинах за шість років праці зуміла поставити справу так високо, що тепер виступає сміливо навзаводи зі старими містечкими школами, що існують на теренах і під опікою своєї держави.

Керівником нашої Академії мистецтва на вигнанні честь і слава!

Ів. Шрам

Наші церковні гаразди

(с. Ромашковка, Олишської вол.).

В неділю випадково прийшлося мені відвідати церков при селі Ромашковка.

Церков невеличка побудована в Радзівильському лісі на тому самому місці, де біля сотні літ тому назад знайдено чудотворний образ Божої Матери, і пів вер. від селі, в чудовому зеленому Зачайнику. Навколо церкви могили, переважно загинувих на світовій війні російських воєнків. Тут їх не одна тисяча лягла в 1916 році. Усі могили за винятком кількох, в запущеному вигляді, поросли буряном, хрести полідгнивали, похилилися. Забуті ці могили наганяють сумні

ВІДГУКИ ДНЯ

Волинська катеринка

за п. Волошиновським

(на мотив „Розлука ти розлука“).

„Вспульжице“ ти „вспульжице“,
О мрієнко моя!
З тобою були б нашими
І люде і земля.

Кулив я катеринку
Та граю все хахлам:
„Вспульжице“, ох, „вспульжице“
Одно потрібне вам.

Забудьте Україну,
Забудьте рідний край, —
„Вспульжице“ вам у приймах
Запевнить „хлопський рай“.
Не треба школи рідної,
Українських вчителів:
Вспульжице дасть вам панських
І в місті і в селі.

Не лийте з-за „Просвіт“ ви
Гірких, дитячих сліз:
„Вспульжице“ дасть вам дурно
„Доми людове“ скрізь.

Не варто нести праці
Війтів та солтисів:
„Вспульжице“ переложить
Тягар цей на панів.

Земля — це заморока,
Від неї клопіт вам:
„Вспульжице“ вам полегшить —
Віддасть осадникам.

І нашо рідна мова—
Оця мужича—вам?
„Вспульжице“ дасть вам панську
Як рідненьким братам.

Замкніть кооперативи
І банки, торговлі:
„Вспульжице“ вам заложить
Все „спільне“ на селі.

Отак на катеринці
Все граю я хахлам:
„Вспульжице“, ох, „вспульжице“
Одно потрібне вам. *Жвачук*

спогади про минулу страшну бойно-людей, що гинули, не знаючи за віщо. Десь не одна мати, сирота, ще й досі виглядає сина або батька. Службу Божу правив старенький священник, а йому помагав ще старійший дяк. Обидва мали вигляд стомлених, хорих, немічних людей. Незважаючи на чудесну погоду, церква була майже порожня. Було не більше двадцяти селян старшого віку і ні одної дитини або з молодших.

Оздоба церкви надзвичайно бідна і старенька. Місцями дах прогнів настільки, що дощ забиває до середини церкви і нищить намальовані образи на стінах. З посліхом було відправлено Службу Божу. Виходячи з церкви, я звернувся до кількох селян: Чому так мало людей в церкві і чому не ремонтують її? Старенький дідусь крізь слози скаржився на своїх односельчан. „От як бачите, о це так завжди, а то ще й менше бува. І то на чотири села нашої парафії стільки людей. Відступниками поробилися, забувають Блґа і церкву, а про молоді немає чого й казати. Вона буває кілька раз біля церкви, коли відпуст, та то тільки пополити квасу, та полускати зернят. Страшно подумати, який зарід став байдужий до віри Христової. Аж жах огортає за молоді, що з неї буде за п'ять літ!“

„Чому ж не просите п. отця організувати братство, бесіди то що?“

„Еті“ махнув рукою другий. „Не має у нас кому організувати. Темні ми, не знаємо, як собі зарядити. Коли б батюшка і дяк були молодші, то може б і організувалися і бесіди були б, і братство було б і хр можна б було зібрати. А ці діди

ледве здужають Службу Божу відправити. Самі чули. Присилають нам завжди старих, хорих, незлібних, наче наша парафія богадільня яка, а через те й нарід перестає цікавитися церквою і штунда росте, як гриби після дощу“... — закінчив мій бесідник.

Гірсько дійсністю брєніли старечі слова, гіркою дійсністю вторили їм старенькі поржавіли дзвони на маленькій дзвінниці і далеко луною розлягалися по зеленому лісу.

Дивні контрасти життя. По століттях провадяться завзяті дебати і боротьба за той чи инший напрям церковного управління, намічається радикальні зміни. Організуються комітети, наради, офіційні приватні чи чашки чаю, кави і т. п. без кінця і краю. І ніхто з тих великих діячів не загляне до нашого глухого Волинського села, не погляне, що в ньому діється. Як воно поволі розкладається морально. Якою жадливою байдужістю до релігії проймається молоді і як її душу розкладає сучасна розпуста і сельробівська демагогія.

Подаю цей коротенький нарис, в певній надії, що з нього зкористають всі, кому лежить на серці, чистота душі нашого народу.

І накінець дозволю собі додати, що не кабинетними рефератами і аналізами та нарадами за чашкою кави, спасемо дітей наших від розкладу сучасної обставин, а лише радикальною зміною людей, які прийшли до праці духовно-громадської не ради парафіяльної палачиці, а з певною офірністю віддалися б великій, святій роботі, щоб спасти народ від сутінок розкладу і розпусти.

Вартовий.

З партійного життя УНДО

ЗАЯВА

до Повітового Секретаріату УНДО в Дубні.

І.
Повідомляю, що в жадних політичних партіях як українських, так і інших не був і в сучасний мент не належу.

Вступаю в УНДО з переконання, яко націоналіст.

Ф. Волошин.

3.II-1928, с. Рачин.

II.

Я, нижчепідписаний Антін Швед, цим заявляю, що я ані до сього часу, ані тепер не належав до ніякої партії і не приймав участі в будь якій партійній праці і тільки дня 9 квітня 1928 р. підписав декларацію, бажаючи вступити в член Українського Національно Демокра-

тичного Об'єднання. *Антін Швед.*
9 квітня 1928 р. Дубно.

До членів і прихильників УНДО.

Члени й прихильники Українського Національно-Дем. кратичного Об'єднання в сусідніх повітв, де ще нема повітрової організації, тимчасово, в разі потреби, можуть одержувати необхідні їм інформації в справах організаційних у Луцькому Тимчасовому Повітовому Комітеті УНДО — Луцьк, помешкання редакції „Укр. Громади“.

Члени УНДО Луцького пов., які записалися до партії 29 липня ц. р., повинні вголоситися для одержання членських карток до Повітового Комітету УНДО — Редакція „Укр. Громади“.

Кожний член і прихильник УНДО повинен передплатити „Українську Громаду“ й приєднувати їй передплатників.

З життя Холмщини

На рятунок „Рідної Хати“ в Холмі. „Нове Життя“ кричить, що з того часу, як правління „Рідної Хати“ перейшло до рук селярбів, латки на ній зменшилися й „Рідна Хата“ підупадає. І не дивна річ Сельроби, як і їхні батьки-комуністи, вміють лише руйнувати. Національно-свідомі Холмщани повинні своїми датками підтримати „Рідну Хату“ але перш за все викинути з неї руйнівників-селярбів.

Дяківські курси. В містечку Войславцях Холмського повіту при місцевій православної парафії відкриті дяківські курси. Завідує курсами прот. Кс. Мільков.

Комуністична діяльність. В останньому часі комуністи змінили свою діяльність на Холмщині й в сусідніх польських повітах. Поліція доконала арештів у повітах: Замістьському, Вілгорайському й Янівському.

З життя Волині

З життя Української дівочої духовної гімназії в Дермані на Волині. Гімназія інтенсивно готується до близького вже початку шкільного року. Зберігаючи особливості школи духовної, гімназія одночасно перебуває своєю суттю по типу державних гімназій, з метою одержання матури вже для найближчого випуску своїх учениць. Ряд вимог, що під ним кутом зору поставила Кураторія, в майбутньому році гімназія виконає. Запрошено ряд нових осіб до складу корпорації т. ч. 1928[29 шкільний рік гімназія почне з відновленням та поповненням складом педагогічної ради з новим директором на чолі. В бюджеті гімназії в багатьох разів побільшено розпис видатків на учебно-допоміжні прилади.

Щоб скріпити гімназіяльний бюджет і створити міцну економічну базу для її існування, поставлено в Митрополії питання про клопотання перед Міністерством, аби вчителі польовістики в гімназії утримувались на державні кошти. В будівлю гімназії має бути переведений невеличкий ремонт, який закінчиться своєчасно. Точний термін вступних іспитів та початок науки визначиться в найближчі дні. В гімназії вчатись не тільки діти духовенства, а й православного селянства. При гімназії є інтернат (бурса) за невеличку плату—50 зед. на місяць учениці мають повне утримання в інтернаті. Плата за навчання—120 зед. на рік. Для дітей незаміжених батьків плата за навчання 60 зед. на рік.

Просвітанський рух. 22 липня відбулися загальні збори філії Луцької „Просвіти“ в с. Михлин, гм. Чаруків з 28 членів прибуло 20. На зборах головував Олекса Подшук, секретарем був Гриць Тарасюк. Обрано головою ради Якова Лавричука, заступниками—Павла Булигу й Якова Візняка, секретарем Г. Тарасюка, головою драматичної секції Павла Коробія, завідувачем бібліотекою Луца Тимошука.

19 серпня відбулися організаційні збори філії Луцької Повітової „Просвіти“ в с. Оздові, гм. По

лонка. На зборах був присутній голова „Просвіти“ п. Петриківський. В президії зборів були: голова Ф. Сліпчук, секретар Калістрат Тижук. До ради обрано: голова Мирон Супрунюк, заступник Ф. Луцюк, секретар К. Тижук, скарбник Еврам Стяручук. Ухвалено засновати читальню й хор.

Такі-то бувають „назанія“. Більшість селян парафії Гірка-Полонка бажать служби Вожої на українській мові. Але є й „славянники“, яких ревно підтримує священник. Українці мають свій хор, який колись співав у церкві, Тепер п. о. Лагвинський до співа в церкві його не допускає. Довідавшись про відозву Митрополита про вживання в службі Вожій укр. мови, хор почав готуватись, надіючись, що буде співати в неділю 26 серпня. Та знов йому не вдалося. Мало того, п. о. на проповіді почав „жартувати“, що на нього знов українці хотіли зробити атаку, та почав повчати, що ті, які домагаються української мови, будуть мати великий гріх і не тільки вони, але й їхні діти. Такий-то рзглядіш повстає в церкві через те, що вища церковна влада вже раз не стане на виразну дорогу.

І Радзівіл рухається. Мають хруні чим тішитися. Зарухався їхній посол князь Радзівіл. 12 серпня заглянув він до Цумаєва. Натурально, заглянув до „стшельцуф“ і обіцяв йому допомогу при заложенні „світлиці“. Така-то користь для українського селянства.

Напад на маєток. На помешкання власника маєтку в Милитині на Здолбунівщині, Ф. Вісьневського, напало чотирьох невідомих мушун, але, з огляду на аларм, втікли.

Ще одна „плячувка“. В с. Молотків на Кремнянщині група поляків заклала „кулко“ рольняче.

Там, де були селяроби. „Пшегл. Волинські“ радіє, що в Корці обрано на віта Сергія Геруса, а в клевані Грицька Демидовича—обох „одиноковців“. Від селяробищини, значить, до одинки недалеко.

Луцькі новинки

Помешкання „Просвіти“. Луцька повітова „Просвіта“ уступила „Україбанкові“ дві кімнати б. читальню й наступну: натомість „Просвіта“ бере собі кімнату, де досі містився „Україбанк“. Помешкання банку ремонтується, а одночасно буде відремонтоване й помешкання „Просвіти“.

Розширення „Пш. Волинського“. Орган „регіоналістів“ „Пшегльовд Волинські“ почав виходити в збільшеному форматі й об'ємі.

Теорія Українського Письменства. В цих днях вийшла з друку і поступила в продаж Теорія письменства д-ра Модеста Леваць-

кого. Підручник для 4—5 клас—українських гімназій. Накладом Кілівницького. Ціна підручника 3 зед.

Залізничний двірець. Міністр залізниць обіцяв, що ще в вересні цього року розпочнеться

будівля залізничного двірця в Луцьку. Побачимо.

З'їзд регіоналістів. 20 п. серпня в Луцьку відбувся з'їзд послів і сенаторів „одинки“ Волині. На з'їзді було запрошено й воев дуп. Юзефського. З'їзд ухвалив, як звичайно, резолюцію про „вспулжице“, ні одним словом не заікаючись про права українського народу—про школу, просвіту, кооперацію, учителів, землю й т. д. На з'їзді виголосив промову воевода, який зазначив: „Мусимо паралізувати всіх, які здійсненню нашої концепції заходять протиставитись („Пш. Вол.“). Яким способом, не сказано.

Стягають театри. На час виставки мають приїхати до Луцька—малий театр зі Львова, „Перске Око“ з Варшави й т. д.

Нові летуни. До Луцька мають прибути настало дві літунські ескадри, які досі знаходилися у Львові.

Права для Луцької гімназії
З офіційних джерел довідомось, що 8 кляса Луцької Української гімназії одержала права прилюдности.

З кооперативного життя

„Рольник“ тримає.

В Луцьку існує польське сільсько-господарське т-во „Рільник“, до якого в свій час було втягнуто чимало українських селян. Справи цього т-ва йдуть не дуже добре, дихає воно „на ладан“ і, як кажуть, має перетворитися виключно в „осадничу“ кооперацію „Осада“. Знаючи про це, члени-українці (селяне) по троку від „Рільника“ відсовуються. Де-які селяне повідомили його управу, щоб їх не вважано за членів.

Та „Рольник“ не такий. Не приймає до відома заяв, навіть на письмі, й надалі рахує їх членами. Попався—то й сиди!

Добра наука.

Чи-то кооперація?

Як нам відомо, керманічі деяких наших сільських кооператив, обминають свої ж центральні й купують крам у приватників. Між иншим так є з „Народною Торговлею“. І повстають дивні картинки. Луцький жид—крамар купує, наприклад, цукор у Народній Торговлі, а кооператори купують цей самий цукор у цього гандляра. Ясна річ, що цей цукор у приватника вже мить коштувати дорожче, а як що продається й по такій самій ціні, то мішок мусить де-що втратити на вазі... Так само буває й з иншим крамом.

З яких же міркувань такі кооператори „кооперують“ не з кооперативами, а з приватниками? Які й хто має від цього вигоди? І як назвати таких „кооператорів“ і таку „кооперацію“?

З Українського життя.

Укр. Хор п. Д. Котка під цей час концертує по курортах і літніських Галичини. За місяць виїждять на Познанщину, а перед цим відвідає ті міста Волині, в яких ще не був.

Університет в Айова Ситі запросив професором українця Василя Блича. Другий українець

Олексе. Неприцький-Гранавської є професор у Півн.-Амер. Штатах.

До Галичини приїхала з Канади голова „Союзу Українок“ п. С. Стечишина.

В Сибірі вже п'ять років існує український театр під дирекцією В. Бунчука.

Частина артистів Укр. Наддніпрянського Театру на чолі з п. Міткевичовою організувала артистичну ревію. Репертуар складається з інсценізацій творів укр. письменників.

В Дністрі біля Журавня втиснувся укр. актор „Просвітанського театру“ Вол. Фідерко.

17-літній українець Коляк, учень гімназії в Нью Йорку взяв перше місце в плаванні й дістав золоту медаль на IX Олімпіаді.

РІЖНІ ВІСТІ

Польське міністерство праці й суспільної оіки опрацьовує закон про опіку над „материнством“, згідно з яким самоврядування мусять будувати й утримувати спеціальні доми для жінок-матерей.

Польська „мінница“ карбус нові металеві гроші: срібні 5-злотівки (28 міль. штук) і нікелові злотівки (40 міль.).

Польська влада заборонила ввозити з-за кордону овочі (фрукти).

Польське міністерство пошти й телеграфів наказало недоручені листи звертати надалі протягом трьох днів.

Чужоземці в Польщі з поданням про продовження їм права побуту повинні звертатись до старости.

В Мавджурії цілком вимерли джуми 64 села.

В цьому році зібрано в Польщі всього лише біля 80 відсотків нормального збору сіна.

З Варшави повідомляють, що начальником канцелярії ради міністрів, яку займав теперешній волинський воевода, має бути призначений др. Ю. Стемповський, син б. міністра УНР.

В Кисловодську ГПУ арештовало дочку німецького генерала Мюлера, яка перейшла на Радянщину нелегально в чоловічому одязі.

27 серпня в Парижі відбулося урочисте підписання представниками держав пакту Келльога з осудом війни. Вольшевські рішили теж підписати цей пакт.

Знайдено документи, що небіжчик Радіч учився в Київському університеті.

Поштова скринька.

Олександр Дейнека, с. Деречин—3 зед. отримано. Залічено до 1 грудня б. р.

М. Гікавий, Зелеманка.—По кінець вересня з Вас належить 2 з.

Іван Гавришук, Перевередів.—До кінця року з Вас належить 9 зед. 50 гр.

Дирекція Кремнянської Української мішаної з правами прилюдности гімназії подає до відома, що вступні іспити до всіх класів гімназії (від II-ої до VIII-ої) відбудуться 3, 4 і 5 вересня б. р.

До прохання про допущення до іспитів треба приложити метрику про народження і шкільне свідоцтво

Дирекція гімназії.

„FOSFOR“
ФАБРИКА ШТУЧНИХ ПОГНОІВ
ЛЬВІВ
вул. Баторого 32
(ul. Batorego 32)
Телефон 50—69. 20—12

СУПЕРФОСФАТИ: кісті й фосфорово-азотові, **МІНЕРАЛЬНІ** й амонікові.
РЕФОРМФОСФАТИ: кісті й мінеральні від 18 до 26% „P₂O₅ III“
ТОМАСИНИ: „Kolumeta“, „Gwiazda“, й инші, як краєві так і заграничні.
СОЛИ потасові й **КАЙНІТ, АЗОТІЯК, САЛІТРА** (CHURZO WSKA) амоніова
САЛІТРА чілійська — **СІРЧАН** амоніова
Доставляємо вагоново й детально по цінах фабр. і на найдогідніших умовах кредит

ФОСФОРІТИ палені й мелені (CaO розп. P₂O₅)

